

Estat de Somieig

El mite de Prometeu ens serveix per fer una interpretació de la història humana i alhora n'és una forma de representació. Més enllà del que simbolitza la revolta de Prometeu a favor dels humans s'hi amaga la presa de consciència d'aquests i per tant el qüestionament de la seva pròpia existència.

Prometeu allibera l'home dels déus. Emancipa la seva existència fins aleshores declinada i alimentada pels governadors titànics. Allibera la consciència humana però al mateix temps el condemna a l'empresa més ingrata: l'assalt al cel. L'explicació del que és aliè a la comprensió humana es converteix en el seu motor de vida. L'home queda establert en lluita en un petit espai entre el racional i allò incommensurable. La inquietud que corre per la sang de l'home en estat prometeic està alimentada per una *sinrazón* tant necessària com inexplicable.

L'home desencadena la seva heroïcitat quan pren consciència de la tragèdia de la seva existència i s'enfronta a allò suprem. El sentit de la vida queda delegat a una esperança inconscient. Però en aquesta, l'home hi circumscriu la seva raó de ser. El seu llegat és la pròpia existència individual i malgrat que sucumbeix a la inutilitat enfront del destí, s'engrandeix reptant-lo. En la visió romàntica del mite, l'home accepta la inutilitat del seu esforç, però, malgrat tot, lluita per si mateix, crea i determina allò que el defineix com a humà, amb la plena consciència de la tasca que desenvolupa. El no voler acceptar el destí de la seva existència com a única resposta final, engrandeix la seva ànima i genera les respostes possibles.

L'home de la nostra modernitat, en canvi, no viu en **estat prometeic**. No pot armar la lluita tràgica i heròica de la seva existència perquè aquell destí únic està assumit i controlat pels entramats socioeconòmics. L'acceptació de l'absurditat de la seva empresa l'anul·la, delegant la seva consciència, la seva lluita i el seu qüestionament. La dissolució de la individualitat per les formes establertes per les col·lectivitats deixa poc espai a la interpretació de l'entorn i la llibertat humana.

L'home viu en el que podem anomenar l'**estat de somieig**, la moderna realitat ensimismada. Viu realitats fictícies que no qüestiona. Consumeix realitats artificials controlades mentre es mitiga la seva identitat individual, cedida a una de col·lectiva que desconeix.

Els elements de la condició humana, súbdits de l'estat de somieig en el que vivim, són pacificats per uns mecanismes que entenem com a socialment acceptats.

Els mites apelen als valors de cada persona, intenten despertar temors o esperances desconegudes per tal de ser conscients d'aquells mecanismes de control i de l'actitud presa enfront d'ells. Poden despertar-nos de l'estat de Somieig i fer de la nostra existència, més nostra, més prometeica.

Els punts a tractar en la instal·lació partirien d'algunes de les doctrines habituals que a les societats modernes acceptem sense qüestionar-ne el seu origen ni la seva finalitat. Aliments del pensament únic i del nostre estat de Somieig.

Prolegòmens a l'estat de Somieig o justificació conceptual.

El mite de Prometeu simbolitza el naixement del món occidental. Al mateix temps que allibera l'home, el condemna amb la vana esperança de poder assaltar el cel. El sentència a viure en tensió entre la vida divina i la terrenal. El desconeixement del més enllà es converteix en el llast més gran de l'existència humana (per comprendre el món que ens envolta, per entendre i determinar l'existència humana) i viu des d'aquest moment impulsada per la inquietud, motor de la vida.

El Prometeu encadenat d'Esquil forja la figura d'un heroi que remet contra els déus però acaba sotmetent-se al poder de l'únic ésser lliure, Zeus. Crida a l'home a la rebel·lió però al mateix temps reflexa que tota revolta és talvolta un miratge:

Prometeo

Evité que los hombres sucumbieran.

Corifeo

¿Contra ese mal qué antídoto encontraste?

Prometeo

En su alma yo insuflé ciega esperanza.¹

Aquestes cegues esperances resulten per a l'home renaixentista la clau de la seva existència ja que en elles situa totes les seves capacitats i coneixements. L'home renaixentista aprèn més del poder que Prometeu li aporta que no pas de la impotència de la seva tasca: «Para el Renacimiento, los ámbitos en que se concretan estas ciegas esperanzas son las capacidades de conocimiento y de creación; para el hombre renacentista Prometeo es un héroe de la creación y del conocimiento.»²

Prometeu és representat com la praxis alliberadora, a través de la creació de l'artista. El geni, que més endavant classificaran de boig, crea impulsat per un afany irracional de superació de l'estat humà en favor d'un de diví.

L'home diví, poc conscient que una vegada hagi escalat fins al cel hi contemplarà el no res, parteix en aquest viatge a la Ítaca olímpica plegat de recerques espirituals, mogut per l'esperança d'arribar a proclamar la seva veritat absoluta.

L'evolució de l'home obre pas a una raó científica, exemplificada especialment per Newton o Kepler, raó última de l'existència. Aleshores el pedestal de subjectivitat divina queda en el no res i s'enfronta a un dicotomia que el supera. Fins aquell moment la raó romàntica lluita per aspirar a l'Únic, però la raó científica lluita per demostrar la seva inexistència, el què, al seu torn, fa desaparèixer l'aspiració a l'assalt del cel. La funció d'aquest coneixement científic és el que desestabilitza l'home tal i com ho afirma Rafael Argullol: «Mientras la Razón científica (y tecnológica) concibe el conocimiento como poder, la Razón romántica concibe el conocimiento como sabiduría.»³

---

¹ Esquilo, *Tragedias completas*, Ed Cátedra, 1998, p.448

² Rafael Argullol, *El héroe y el único, el espíritu trágico del romanticismo*, Taurus, 1999, p. 210

³ Rafael Argullol, *El héroe y el único, el espíritu trágico del romanticismo*, Taurus, 1999, p. 244

El romàntic es posiciona i davant de tot plegat rebutja l'agonia que li produeix la raó. En confrontació a la raó científica, la romàntica, que només s'alimenta de coneixement i de saber, també el neguiteja, doncs quan més creix més clar veu el què s'hi amaga darrera i per tant més tràgica percep la seva existència.

L'home assisteix a la tensió d'una vida entre el coneixement racional com a forma de poder autodestructiu i el saber on hi reconeix altre cop el seu destí tràgic. Davant d'aquesta realitat la visió de l'època romàntica rebutja tota intencionalitat il·lustrada d'ordre social o d'industrialització i abandera la revolta contra els déus. Expulsa l'equilibri hel·lenístic per una desmesura dionisiaca que el durà, no només a contemplar com quasi bé arriba a tocar amb les mans el cel, sinó que de passada s'entesta en acabar amb l'Olimp.

<<El prometeo de Goethe cree que ya ha llegado el momento de dar cumplimiento a esta amenaza para dar paso a un mundo en el que la acción humana sólo tenga que rendirse cuentas a sí misma...>>⁴

En l'alliberació del Prometeu encadenat l'home s'adona que sense contraris no hi ha progrés i que l'equilibri no es basa en l'adoració sinó en la contradicció, en la negació d'allò bo, en la dicotomia entre bé i el mal. El nou Prometeu vol ser bandera contra el refugi de l'esperança. L'home romàntic lluny de lamentar-se sobre allò que va poder ser, engendra l'esperança de Prometeu per a intentar regenerar el seu interior: << Sobre esa energía, más que sobre programas de reforma social o de teorías del hombre, sobre lo que quiere expresarse poéticamente, intentando llevar hasta la poesía el idealismo de la excelencia moral, convencido de que mientras podemos amar, admirar, confiar, resistir y mantener abierta la esperanza, existe un futuro optimista para el hombre.>>⁵

El món romàntic dilueix la força de l'heroi ingenu però tenaç i es perd en un clarobscur en el què remuntar una existència sense déus però amb recel davant d'allò inexplicable: <<Mientras el héroe clásico, y todavía el héroe renacentista-shakesperiano, se mueve en unas coordenadas-ideales, fines, actuaciones, adversidades- que hace que pueda conciliarse con él mismo –conciliación trágica- el antagonismo entre su tenaz *pathos* i el Destino, el héroe romántico siente la informidad del mundo que le rodea. [...] Un mundo, en suma, en el que el relativismo de los valores, no solamente posterga al héroe a una soledad sin rumbo, sino que lo aleja de toda posibilidad de conciliación trágica.>>⁶ La contradicció de l'home romàntic, entre la divinitat i la raó, el porta a l'absurd. Viu entre el món mític dels valors sobre el qual forjar la llibertat individual i la realitat real que els disgrega. Atordit, sucumbeix a la impossibilitat de la seva empresa i desespera en la inutilitat d'aquesta. L'harmonia entre tragèdia i heroi queda trencada i l'home queda tot sol davant la seva nova i única veritat: ell com a unitat de poder sense poder.

Sense pretensió ni ingenuïtat de control enfront la natura canvia a un pla individual el seu *pathos* com a oposició de qualsevol cercle tancat on s'hi estableixi una harmonia, deixant pas a la tragèdia en estat pur. Els paradisos ja no existeixen, Nietzsche s'encarrega de fer caure del pedestal al Tot Poderós, l'universalisme clàssic deixa de ser considerat model a seguir, s'estableix el nacionalisme. Allò que Hölderlin expressa d'una manera colpidora: <<... No puc callar els crits de la veritat, no m'he convençut per

---

⁴ Gregorio Luri Medrano, *Biografías de un mito, Prometeos*, Ed Trotta , p.155

⁵ Gregorio Luri Medrano, *Biografías de un mito, Prometeos*, Ed Trotta , p.171

⁶ Rafael Argullol, *El héroe y el único, el espíritu trágico del romanticismo*, Taurus, 1999, p. 261

mi mateix ja dues vegades? Quan contemplo la vida, què és l'últim de tot? El no res. Quan m'aixeco amb el meu esperit, què és el més elevat de tot? Res. ¡Però tranquil·litzat, cor! ¡Estàs malgastant les teves últimes forces! Les teves últimes forces? I tu, tu vols assaltar el cel? Doncs a on estan els teus braços Titan, a on el teu Pelió i la teva Osa, les teves escales per assaltar el castell del pare dels deus, perquè pugis y destrueixis al mateix deu i la taula dels deus i totes els pics immortals de l'Olimp, i prediquis als mortals: “¡Quedeu-vos allà baix, fills de l'instant, no us esforceu en pujar a aquestes altures, perquè aquí dalt no hi res!”⁷

I és en aquest instant que neix l'arquetip de l'home modern: coneixedor del seu destí, sencillament l'assumeix. Com no pot fer-hi res al respecte, no fa. Prometeu queda diluït entre divinitats maçòniques ressorgides durant el romanticisme i divinitats modernes que substitueixen la raó de l'existència a l'absurd. Per a Rafael Argullol aquest home modern és el «Yo absurdo-trágico», ensimismat i immobilitzat enfront del no res; tot el contrari que el «Yo heroico-trágico» enfrontat a aquell desencert. Musil defineix l'home contemporani d'aquesta manera: «...dejar de hacer, esta expresión es una fórmula genuina, entre otras, de esta época. La coexistencia de los hombres se ha hecho tan grande y tan tupida, y las relaciones se han entrelazado y desarrollado de forma tan incomprensible que ningún ojo, que ninguna voluntad es capaz de abarcar espacios mayores; y cada hombre queda dependiendo de otros, en minoría de edad; fuera del círculo cada vez más estrecho en que se desaroolan sus propias funciones...quiera o no, el individuo tiene que dejar de hacer y él no hace.»⁸

Sobre aquesta delegació de l'existència, del no fer res, o de deixar fer i no qüestionar-se, es construeix una nova realitat artificial sobre la qual nosaltres hi aboquem totes les nostres esperances: «Ni la vida ni la muerte, ni el gozo ni el sufrimiento, conservan la nitidez y frescura que tenían en el romántico: y la palabra, envuelta en las brumas del nihilismo y de la gratuidad, es el preludeo del silencio.»⁹ El silenci, el so més globalitzador de tots, envolta la nostra esperança amb els colors més afins a les restes de la nostra existència Prometeica. Aquestes restes mercantilegen pel nou govern titànic: l'oci. Els poders fàctics controlen i administren les nostres esperances. És molt més fàcil simular l'oferta, si hom sap de bon principi quina és la demanda. Els nostres interessos es veuen limitats al què el mercat engendra, mentre crea identitats vulnerables al canvi.

Davant d'aquesta realitat potser tant sols podem posar el crit al cel, tot buscant aquelles divinitats hel·lèniques amb les que compartíem l'edat d'Or. Marx ens proposa però oposar l'odi a totes aquelles divinitats del cel i de la terra que no reconeixen la consciència humana com la única divinitat suprema. Apel·lem doncs al nucli romàntic idealista; tots tenim poder per despertar el Prometeu que portem a dintre, perquè tots som Prometeu.

Carles Sora i Domenjó

---

⁷ Friedrich Hölderlin, *Hyperion*, citat a: Rafael Argullol, *El héroe y el único, el espíritu trágico del romanticismo*, Taurus, 1999, p. 256

⁸ Robert Musil, *El hombre sin atributos*, Barcelona, Seix Barral, 1973

⁹ Luis Díez del Corral, *La función del mito clásico en la literatura contemporánea*, Gredos, 1974, p.198